

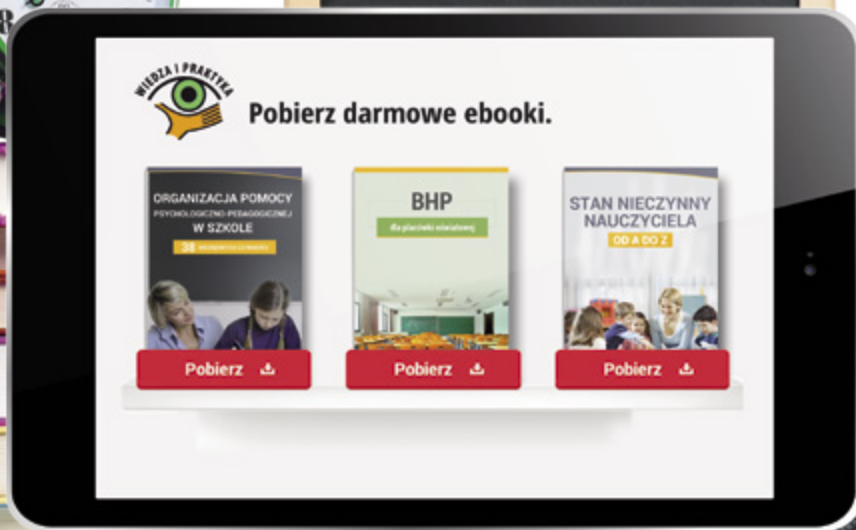
Organizacja nauczania indywidualnego

Najważniejsze zadania dyrektora

RAPORTY SPECJALNE DLA DYREKTORÓW SZKÓŁ I KADROWYCH W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH!

WYJĄTKOWE EBOOKI ZA DARMO DLA CIEBIE

Jeśli:

- ✓ Jesteś dyrektorem szkoły, pracujesz w kadrach, placach w placówce oświatowej? Interesuje Cię prawo oświatowe, Karta nauczyciela, prawo pracy i inne?
- ✓ Chcesz wiedzieć, co dzieje się w prawie oświatowym, prawie pracy i placach i jakie są skutki zmian w praktyce.

[KLIKNIJ](#)

i pobierz bezpłatnie e-poradnik

Pobierz

Kwadrans dla Dyrektora – Twoje 15 minut wiedzy!

Przygotowaliśmy specjalistyczne, skondensowane kompendium wiedzy dla Ciebie. Dbamy o Twój czas i Twoją pracę, dlatego wszystko podane jest zwięźle i konkretnie.

Zaserwowane w bardzo przyjaznej formie – e-lettera – co pozwoli Ci poznać najnowsze zmiany i wiadomości z dziedziny Oświaty w trakcie porannej kawy! Jest to jedyna taka publikacja na rynku, przychodząca wprost na Twoją skrzynkę mailową!

„Kwadrans dla Dyrektora” – cotygodniowy e-letter przychodzący wprost na Twoją skrzynkę mailową! Jedyna taka publikacja na rynku!

„Kwadrans dla Dyrektora” to kompleksowy pakiet dodatkowych usług

cotygodniowy e-letter przychodzący wprost na Twoją skrzynkę mailową

archiwum wydań on-line: www.KwadransDyrektora.wip.pl

– ponad 3000 porad nt. zarządzania, kadr, płac, finansów, bhp

baza wzorów dokumentów

– wypełniasz, drukujesz, stemplujesz i gotowe!

baza najważniejszych aktów prawnych

– zawsze aktualnych i ujednoliconych

częstszy dyżur telefoniczny ekspertów

– teraz już 3 razy w miesiącu!

biblioteka e-booków z najważniejszymi dla dyrektora tematami

ES0X: 4,9 zł za 1.miesiąc, potem 3 miesiące za 49,9 zł w fakturowaniu kwartalnym

OFERTA SPECJALNA

Prenumerata kwartalna

„Kwadrans dla Dyrektora” – cotygodniowy e-letter

Cena promocyjna za 1. Miesiąc – 4,90 zł netto

Cena po okresie promocyjnym za jeden miesiąc – 49,90 zł netto

KOD: ES0X

Zadzwoń lub napisz i zamów prenumeratę już dzisiaj!

W rozmowie telefonicznej podaj KOD zamówienia umieszczony w ofercie.

Telefon do Działu obsługi klienta – 22 518 29 29 – czynny: Poniedziałek-Piątek: 8:00 – 16:00.

Poza godzinami pracy naszego Centrum Obsługi Klienta prosimy o kontakt drogą mailową: cok@wip.pl

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Autor:

Marzenna Czarnocka

dyrektor poradni psychologiczno-pedagogicznej,
wykładowca kursów dla nauczycieli
i kadry zarządzającej placówek oświatowych

Dyrektor szkoły organizuje nauczanie indywidualne w porozumieniu z organem prowadzącym. Przepisy nie wymagają składania w szkole odrębnego wniosku w sprawie organizacji takiego nauczania, ale warto ustalić wewnętrzne regulacje w tym zakresie z uwagi na to, że wniosek taki jest wymagany w przypadku ustalenia mniejszego niż minimalny wymiar godzin nauczania dla danego etapu edukacyjnego. Sprawdzamy, jakie obowiązki związane z indywidualnym nauczaniem ma dyrektor szkoły.

- Zawarte w tekście regulacje mogą mieć zastosowanie w szkołach niepublicznych – szczegóły w treści.

Dokumenty do tematu:

- Plan zajęć indywidualnego nauczania
- Wniosek rodziców o indywidualne nauczanie
- Wzór wykazu nauczycieli realizujących nauczanie indywidualne

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Organizacja indywidualnego nauczania

Za organizację i jakość pracy szkoły oraz zapewnienie wszystkim uczniom odpowiednich do ich potrzeb warunków nauki odpowiada dyrektor. Dotyczy to również uczniów, wobec których ze względu na stan zdrowia konieczne jest podjęcie odpowiednich działań organizacyjnych tak, by zapewnić im naukę adekwatnie do bieżących potrzeb i możliwości psychofizycznych w formie nauczania indywidualnego.

Kształcenie w tej formie powinno być zorganizowane w sposób zapewniający wykonanie zaleceń zawartych w orzeczeniu wydanym przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, z uwzględnieniem możliwości uczestniczenia ucznia w życiu szkoły i klasy, a także – o ile to wskazane – zapewnienia udziału ucznia w zajęciach edukacyjnych organizowanych z oddziałem.

Jakie warunki muszą być spełnione, aby zorganizować indywidualne nauczanie

Orzeczenie z poradni

Indywidualnym nauczaniem obejmuje się dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły. Podstawą organizacji kształcenia w tej formie jest orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną. Poradnia wydaje taki dokument na podstawie zaświadczenia lekarskiego – patrz: z praktyki szkolnej 1.

Trudności wychowawcze czy problemy z przystosowaniem się do prawidłowego funkcjonowania w grupie rówieśniczej nie stanowią podstawy do objęcia ucznia indywidualnym nauczaniem, są natomiast wskazaniem do objęcia go pomocą psychologiczno-pedagogiczną. O tym, gdzie będą realizowane zajęcia indywidualnego nauczania, decyduje miejsce pobytu ucznia.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ 1

Uczeń posiada orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego wydane przez inną niż „rejonowa” poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Czy jeżeli dana szkoła nie mieści się w obszarze działania poradni, to dyrektor powinien zorganizować nauczanie indywidualne dla ucznia?

Dyrektor nie ma podstaw prawnych, by kwestionować przedstawione orzeczenie. Miejsce siedziby poradni psychologiczno-pedagogicznej, gdzie zostało wydane stosowne orzeczenie, nie ma znaczenia dla realizacji nauczania indywidualnego w szkole. Uczeń może zmienić zarówno szkołę, jak i miejsce zamieszkania i nie ma w związku z tym obowiązku zmiany orzeczenia. O tym, gdzie realizowane są zajęcia, decyduje miejsce pobytu ucznia – w szczególności: dom rodzinny, placówka, rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka, placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna. Jeżeli szkoła spełnia wymagania organizacyjne, to dyrektor powinien zorganizować indywidualne nauczanie zgodnie z zaleceniami wskazanymi w orzeczeniu.

Jaki uczeń może być objęty indywidualnym nauczaniem

Możliwość kształcenia w formie indywidualnego nauczania obejmuje dwie grupy uczniów, którym stan zdrowia określony przez lekarza w stosownym zaświadczeniu, będącym podstawą wydania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego:

- znacznie utrudnia lub
 - uniemożliwia
- uczęszczanie do szkoły.

Jeżeli stan zdrowia ucznia pozwala mu na realizację zajęć w grupie, które odbywają się na terenie szkoły, wówczas nie powinien być on określany jako uniemożliwiający lub znacznie utrudniający uczęszczanie do szkoły. Tym samym zajęcia

**Miejsce
realizacji zajęć**

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

z uczniem nie powinny być prowadzone jako zajęcia indywidualnego nauczania. Zajęcia dla uczniów, którym stan zdrowia uniemożliwia uczęszczanie do szkoły, powinny być organizowane w miejscu jego pobytu – a w szczególności:

- w domu rodzinnym,
- w placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy o systemie oświaty, tj.: w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- u rodziny zastępczej,
- w rodzinnym domu dziecka,
- w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kiedy należy włączyć ucznia w życie szkoły

Dla wymienionej grupy uczniów nie przewiduje się możliwości uczestniczenia w życiu szkoły, czy włączania w zajęcia z klasą. „Włączanie” jako formę integracji z rówieśnikami, zgodnie z prawem, organizuje się dla uczniów, którym stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, co oznacza, że możliwe jest realizowanie przez nich obowiązku szkolnego na terenie szkoły – jednak w warunkach dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych uwarunkowanych stanem ich zdrowia.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

7 zadań dyrektora związanych z organizacją nauczania indywidualnego

W sytuacji, gdy w szkole złożone zostanie orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, dyrektor powinien zwrócić się do organu prowadzącego z propozycją ustaleń dotyczących organizacji tego nauczania, wskazując zakres, miejsce i czas prowadzenia zajęć. Organ prowadzący nie może odmówić jego organizacji. Ewentualnej akceptacji może wymagać wskazana przez dyrektora liczba godzin, dlatego pismo dyrektora powinno zawierać uzasadnienie potwierdzające zasadność przyznania określonej liczby godzin nauczania indywidualnego.

**Pismo
do organu
prowadzącego**

Jednocześnie dyrektor podejmuje czynności organizacyjne zmierzające do zapewnienia uczniowi nauczania zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania, w tym ustala:

**Zadania
dyrektora**

- 1) miejsce prowadzenia zajęć – w miejscu pobytu ucznia lub w odrębnym pomieszczeniu w szkole, a w przypadku ucznia, któremu stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły również zasady włączania ucznia w życie szkoły – patrz: z praktyki szkolnej 2 na następnych stronach,
- 2) zakres prowadzonych zajęć – w przypadku ucznia, którego stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, określa się zakres, w jakim uczeń może brać udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, organizowanych z oddziałem w szkole lub indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu.
- 3) wymiar realizacji nauczania indywidualnego, tj. tygodniową liczbę godzin zajęć,
- 4) warunki organizacji nauczania indywidualnego z uwzględnieniem:
 - a) możliwości zapewnienia uczniowi realizacji wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych, wynikających ze szkolnego planu nauczania, proporcjonalnie

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

do ogólnej liczby godzin nauczania indywidualnego oraz dostosowanie treści nauczania do potrzeb i możliwości ucznia. W indywidualnym nauczaniu realizuje się treści wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowego planu nauczania, dostosowane do potrzeb i możliwości psychofizycznych ucznia. Na wniosek nauczyciela prowadzącego zajęcia indywidualnego nauczania ewentualne zezwolenie na odstępianie od realizacji niektórych treści wynikających z podstawy programowej, stosownie do możliwości psychofizycznych dziecka oraz warunków miejsca, w którym są organizowane zajęcia. Taki wniosek nauczyciel musi złożyć w formie pisemnej wraz z uzasadnieniem,

- b) odpowiedniego rozkładu zajęć, uwzględniającego zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, a także korelacji z rozkładem zajęć oddziału, do którego uczeń ma być włączany. Z dziećmi, które w oddziałach przedszkolnych realizują roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne oraz z uczniami klas I–III zajęcia te realizuje się w ciągu co najmniej 2 dni. Uczniom na pozostałych etapach edukacyjnych – w ciągu co najmniej 3 dni,
- 5) czas indywidualnego nauczania – wskazany w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania, nie krótszy niż 30 dni,
- 6) wskazanie nauczycieli, którym dyrektor powierzy prowadzenie zajęć, z uwzględnieniem kwalifikacji do prowadzenia określonych zajęć,
- 7) sposoby indywidualizacji oddziaływań i dostosowania wymagań edukacyjnych, w tym:
 - zapewnienie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
 - ustalenia innych form udziału ucznia w życiu szkoły.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ 2

W orzeczeniu o potrzebie nauczania indywidualnego wskazano, że miejscem nauczania powinno być odrębne pomieszczenie w szkole. Szkoła nie dysponuje takim pomieszczeniem. Czy możliwe jest zorganizowanie zajęć z oddziałem, podczas których z uczniem pracowałby nauczyciel nauczania indywidualnego?

Indywidualne nauczanie jest prowadzone w indywidualnym, bezpośrednim kontakcie z uczniem, co oznacza, że zajęcia te nie mogą być prowadzone w klasie z innymi uczniami, nawet jeśli uczniowi towarzyszy nauczyciel prowadzący zajęcia nauczania indywidualnego. Przepisy wyraźnie wskazują, że nauczanie indywidualne w szkole może być prowadzone, jeżeli spełnione są jednocześnie dwa warunki tj.:

- w orzeczeniu wskazano możliwość realizacji indywidualnego nauczania w szkole,
- szkoła dysponuje pomieszczeniem, w którym mogą odbywać się zajęcia dla tego dziecka lub ucznia.

Decyzję w sprawie miejsca realizacji zajęć podejmuje więc dyrektor szkoły we współpracy z organem prowadzącym na podstawie zapisów w orzeczeniu, z uwzględnieniem możliwości organizacyjnych szkoły, w tym dostępnością odpowiedniego pomieszczenia do prowadzenia zajęć. Zajęcia mogą być prowadzone w innych pomieszczeniach szkoły, np. w innej wolnej sali, w gabinecie specjalisty, w bibliotece. W przypadku, gdy w szkole nie ma warunków organizacyjnych pozwalających na organizację zajęć w odrębnym pomieszczeniu, możliwym rozwiązaniem jest porozumienie z rodzicami w kwestii organizacji tych zajęć w domu ucznia. Udział ucznia w zajęciach edukacyjnych z klasą nie może być traktowany jako nauczanie indywidualne, jest to bowiem forma udziału w życiu szkoły, możliwa do realizacji poza godzinami nauczania indywidualnego.

Podstawową zasadą dotyczącą miejsca organizacji zajęć dla uczniów, których stan zdrowia uniemożliwia im uczęszczanie do szkoły, jest prowadzenie ich w miejscu pobytu dziecka, przy czym katalog wymieniony w przepisach uznaje się za otwarty. Nadrzędnym czynnikiem jest uwzględnienie indywidualnej sytuacji danego dziecka lub ucznia.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Ile wynosi tygodniowy wymiar godzin zajęć

Obowiązujące przepisy umożliwiają dostosowanie organizacji zajęć indywidualnego nauczania poprzez możliwość zwiększenia lub zmniejszenia tygodniowego wymiaru godzin zajęć. Dyrektor, wychodząc naprzeciw indywidualnym potrzebom konkretnego ucznia, może zorganizować zajęcia w takim wymiarze, by w optymalnym stopniu dostosować czas ich trwania do zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, wynikających z ich aktualnego stanu zdrowia.

Tygodniowy wymiar godzin zajęć nauczania indywidualnego wynosi:

- dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej – od 6 do 8 godzin,
- dla uczniów klas IV–VI szkoły podstawowej – od 8 do 10 godzin,
- dla uczniów gimnazjum – od 10 do 12 godzin,
- dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – od 12 do 16 godzin.

Tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania dla uczniów klas I–III realizuje się w ciągu co najmniej 2 dni, a dla uczniów na pozostałych etapach edukacyjnych – w ciągu co najmniej 3 dni.

Czas trwania zajęć

Zgodnie z ramowym statutem godzina zajęć nauczania indywidualnego, tak jak godzina lekcyjna trwa 45 minut. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się prowadzenie zajęć edukacyjnych w czasie od 30 do 60 minut, zachowując ogólny tygodniowy czas zajęć ustalony w tygodniowym rozkładzie zajęć. Czas trwania poszczególnych zajęć edukacyjnych w klasach I–III ustala nauczyciel prowadzący te zajęcia, zachowując ogólny tygodniowy czas zajęć.

Za zgodą organu prowadzącego tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania może być wyższy niż maksymalny. W przypadkach uzasadnionych stanem zdrowia

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

ucznia dyrektor może także ustalić niższy niż minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć dla ucznia. Warunkiem obniżenia czasu trwania zajęć jest wniosek rodziców skierowany do dyrektora. W przypadku obniżenia wymiaru godzin zajęć indywidualnego nauczania dyrektor musi uwzględnić konieczność realizacji podstawy programowej.

Komu powierzyć nauczanie indywidualne – nauczycielowi ze szkoły czy dodatkowo zatrudnionemu

Aktualnie obowiązujące przepisy umożliwiają powierzenie prowadzenia zajęć nauczania indywidualnego w klasach I–III jednemu lub dwóm nauczycielom. Ułatwia to organizację zajęć np. w przypadku konieczności realizacji podstawy programowej i zapewnienia nauczyciela z kwalifikacjami do nauczania języka obcego. W pozostałych klasach szkoły podstawowej oraz na kolejnych etapach edukacji istnieje możliwość prowadzenia zajęć nauczania indywidualnego przez jednego lub kilku nauczycieli. W uzasadnionych przypadkach do prowadzenia zajęć indywidualnego nauczania można zatrudnić nauczycieli z innej szkoły. Uzasadnieniem takiego zatrudnienia może być potrzeba zapewnienia nauczyciela z odpowiednimi kwalifikacjami lub znaczna odległość miejsca pobytu dziecka od szkoły.

**Aktualne
przepisy**

Wiele wątpliwości w związku z organizacją nauczania indywidualnego wiąże się z oceną kwalifikacji nauczycieli. Przepisy nie określają odrębnych wymagań dla nauczycieli prowadzących nauczanie indywidualne, należy więc kierować się ogólnymi zasadami dotyczącymi kwalifikacji nauczycieli i specjalistów zatrudnianych w danym typie szkoły i do prowadzenia danego rodzaju zajęć – patrz: z praktyki szkolnej 3.

**Kwalifikacje
nauczycieli**

Powierzając prowadzenie zajęć indywidualnego nauczania, oprócz wymaganych kwalifikacji, dyrektor może wziąć pod uwagę m.in.:

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

- profil przygotowania nauczyciela do prowadzenia zajęć z różnych przedmiotów,
- wyznaczanie nauczyciela wcześniej pracującego z uczniem, uczącego w danej klasie lub kontynuującego naukę w kolejnych latach edukacji,
- predyspozycje nauczyciela do pracy z dzieckiem chorym (często także niepełnosprawnym),

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ 3

Czy nauczyciel prowadzący zajęcia indywidualnego nauczania z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim musi mieć kwalifikacje w zakresie oligofrenopedagogiki?

Jeżeli nauczanie indywidualne nie dotyczy ucznia szkoły specjalnej, to nauczyciele prowadzący zajęcia indywidualnego nauczania nie muszą posiadać kwalifikacji w zakresie oligofrenopedagogiki. Podobnie, w przypadku innych niepełnosprawności, nie jest wymagane przygotowanie odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności. Potwierdzeniem tego jest stanowisko wyrażone przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty: „W przypadku uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, a uczęszczających do szkół ogólnodostępnych, z oddziałami integracyjnymi lub integracyjnymi kwalifikacje do prowadzenia z tymi uczniami konkretnego rodzaju zajęć lub przedmiotu w ramach indywidualnego nauczania ma nauczyciel, który spełnia wymogi określone w § 2–5 oraz w § 11 ust. 2, 3 i 4 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji nauczycieli. Oznacza to, że w ramach zajęć indywidualnego nauczania konkretne zajęcia edukacyjne z uczniem posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego realizują nauczyciele mający przygotowanie do nauczania konkretnego przedmiotu lub zajęć oraz posiadający przygotowanie pedagogiczne. Rozporządzenie nie wymaga zatem, by nauczyciele zatrudnieni w szkołach ogólnodostępnych, z oddziałami integracyjnymi lub integracyjnymi musieli dodatkowo posiadać wykształcenie z zakresu pedagogiki specjalnej w sytuacji prowadzenia przez tych nauczycieli zajęć indywidualnego nauczania z uczniami posiadającymi orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego” (http://kuratorium.kielce.pl/file_download/4979/kwalifikacje-nauczycieli-70915-07-09-2015.pdf)

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

- wcześniejsze doświadczenia nauczyciela w prowadzeniu zajęć indywidualnego nauczania,
- gotowość nauczyciela do realizacji zajęć i realnej indywidualizacji nauczania.

W jaki sposób dokumentować przebieg nauczania indywidualnego

Przepisy w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej obligują szkołę do prowadzenia odrębnych dzienników indywidualnego nauczania dla uczniów zakwalifikowanych do indywidualnego nauczania. Nie określają przy tym wzoru dziennika nauczania indywidualnego, jednak powinien w nim zostać udokumentowany przebieg procesu nauczania danego ucznia w sposób merytorycznie odzwierciedlający proces kształcenia tego ucznia.

**Odrębne
dzienniki**

W odniesieniu do zawartości dziennika zajęć indywidualnych szkoła powinna przyjąć własne rozwiązania uzasadnione funkcjonalnością dokumentowania przebiegu nauczania indywidualnego. Można przy tym posilkować się wskazaniem dotyczącym prowadzenia dzienników zawartymi w przepisach. W związku z tym odnosząc się do zapisów rozporządzenia w sprawie dokumentacji, należy stwierdzić, że jeżeli jest to uzasadnione koniecznością dokumentowania przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej, w szczególności zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć opiekuńczych i wychowawczych wynikających z potrzeb i zainteresowań uczniów, szkoła prowadzi dziennik innych zajęć.

W dzienniku zajęć indywidualnych można zawrzeć:

- 1) dane ucznia (imię i nazwisko, inne dane zawarte są w dzienniku lekcyjnym dla oddziału, do którego uczeń uczęszcza),
- 2) klasa, do której uczęszcza uczeń,

**9 elementów
w dzienniku**

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

- 3) dane rodziców i numer telefonu oraz ewentualnie adres e-mail (wskazane np. w przypadku potrzeby szybkiego kontaktu z rodzicami bez konieczności poszukiwania informacji w innym dzienniku),
- 4) tygodniowy plan zajęć,
- 5) ewentualnie informację o dostosowaniu wymagań do potrzeb i możliwości ucznia, zakres treści nauczania, od których nauczyciel odstępuje,
- 6) daty i czas trwania oraz tematy przeprowadzonych zajęć,
- 7) obecność ucznia na zajęciach,
- 8) bieżące oceny uzyskiwane przez ucznia,
- 9) potwierdzenie podpisem przeprowadzenia zajęć przez nauczyciela.

Dokumentowanie przebiegu kształcenia uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania nie odbiega od ogólnych zasad dokumentowania przebiegu nauczania. W związku z tym, że uczeń posiadający takie orzeczenie jest przypisany do konkretnego oddziału, to musi również być wpisany do dziennika lekcyjnego dla klasy (z adnotacją o realizacji nauczania indywidualnego) – patrz: z praktyki szkolnej 4.

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ 4

Czy uczniowi objętemu nauczaniem indywidualnym należy wpisywać nieobecności w dzienniku zajęć klasy?

Uczeń nauczany indywidualnie jest uczniem konkretnej klasy, wpisanym do dziennika lekcyjnego tej klasy z adnotacją o realizacji nauczania indywidualnego. Dla tego ucznia szkoła prowadzi odrębny (dla każdego ucznia objętego nauczaniem indywidualnym) dziennik indywidualnego nauczania. Uczniowi nie wpisuje się więc nieobecności w dzienniku lekcyjnym dla oddziału. Frekwencji ucznia nie wlicza się również do frekwencji klasy. Do dziennika oddziału należy wpisać ustalone dla ucznia oceny semestralne i klasyfikacyjne oraz ocenę zachowania.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

W dzienniku lekcyjnym dla danego oddziału, do którego uczeń formalnie został przyjęty należy wpisać ustalone dla ucznia oceny śródroczne i roczne (semestralne) oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych uzyskane przez uczniów oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne zachowania. Pozostała dokumentacja, w tym wydawanie świadectw, prowadzona jest analogicznie jak w stosunku do innych uczniów.

**Oceny
w dzienniku**

Ocenianie ucznia objętego indywidualnym nauczaniem

Nauczanie indywidualne jest formą organizacji zajęć edukacyjnych dla określonej grupy uczniów. Dla uczniów objętych indywidualnym nauczaniem nie określono odrębnych regulacji dotyczących warunków i sposobu oceniania. W związku z tym uczeń realizujący obowiązek szkolny w tej formie podlega przepisom dotyczącym oceniania, klasyfikowania i promowania na ogólnie obowiązujących zasadach. Dlatego też uczeń objęty nauczaniem indywidualnym powinien również otrzymać ocenę zachowania.

Czy można zrezygnować/odwołać się od decyzji o indywidualnym nauczaniu

Dyrektor ustala okres nauczania indywidualnego na czas wskazany w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania. Zdarzyć się jednak może, że proces leczenia i rekonwalescencji przebiega na tyle pozytywnie, że uczeń może wrócić do nauki z oddziałem przed upływem ustalonego terminu. W sytuacji poprawy stanu zdrowia ucznia i możliwości pełnego uczestniczenia przez niego w zajęciach z klasą, na wniosek rodziców lub pełnoletniego ucznia dyrektor niezwłocznie zaprzestaje organizacji indywidualnego nauczania.

**Decyzja
dyrektora**

Podstawą decyzji dyrektora jest dołączenie do wniosku o zaprzestanie organizacji nauczania indywidualnego,

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

zaświadczenia lekarskiego, z którego wynika, że stan zdrowia ucznia umożliwia uczęszczanie do szkoły. W takim przypadku dyrektor jest również zobowiązany do powiadomienia o zakończeniu nauczania indywidualnego poradni psychologiczno-pedagogicznej, w której działa zespół, który wydał orzeczenie, oraz organu prowadzącego. Sprawne działanie dyrektora w tym zakresie będzie miało wpływ na szybszy powrót ucznia do szkoły i grupy rówieśniczej.

Przepisy nie przewidują natomiast możliwości rezygnacji czy odwołania się od decyzji dyrektora w sprawie organizacji nauczania indywidualnego w przypadku pogorszenia stanu zdrowia ucznia – patrz: z praktyki szkolnej 5 i 6.

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ 5

Nauczyciel realizuje zajęcia indywidualnego nauczania w formie godzin ponadwymiarowych. Czy w związku z pobytem ucznia na zwolnieniu lekarskim (pobyt w szpitalu) dyrektor może zawiesić realizację zajęć na czas zwolnienia lekarskiego?

Przydzielenie godzin ponadwymiarowych nauczycielowi leży w kompetencjach dyrektora, tym samym może on zdecydować o zaprzestaniu pracy nauczyciela w ramach tych godzin. Obowiązek ten może być nałożony na nauczyciela jedynie w szczególnych wypadkach, podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania lub zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Ich liczba nie może przekroczyć 1/4 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin ponadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w ogólnym wymiarze nieprzekraczającym 1/2 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. W myśl obowiązujących przepisów, w tym orzecznictwa sądów, praca w godzinach ponadwymiarowych jest obowiązkiem, a nie uprawnieniem nauczyciela. Zatem dyrektor może zawiesić realizację przez nauczyciela zadań w ramach godzin ponadwymiarowych.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ 6

Do dyrektora szkoły wpłynęło pismo od rodziców ucznia informujące, że rezygnują z nauczania indywidualnego w domu do czasu poprawy stanu zdrowia dziecka. Czy dyrektor może zawiesić nauczanie w tej formie, a jeśli tak, to na jaki okres?

Przepisy nie zawierają regulacji dotyczących możliwości rezygnacji z nauczania indywidualnego w przypadku pogorszenia stanu zdrowia ucznia. W związku z tym należy się odwołać do ogólnych zasad dotyczących nieobecności uczniów w szkole i usprawiedliwiania tej nieobecności, określonych w statucie szkoły, który powinien określać przypadki, w jakich nauczyciel uznaje nieobecność ucznia na zajęciach szkolnych za usprawiedliwioną. Choroba czy pogorszenie stanu zdrowia ucznia nie musi być potwierdzona zaświadczeniem lekarskim. W przypadku nieobecności ucznia na zajęciach szkolnych, w tym w zajęciach nauczania indywidualnego statut szkoły powinien dopuszczać, jako usprawiedliwienie nieobecności ucznia w szkole, usprawiedliwienie rodziców (prawnych opiekunów) informujące o przyczynach nieobecności ucznia na zajęciach. Zatem, od regulacji wewnętrznych uzależnione jest usprawiedliwienie nieobecności ucznia na zajęciach nauczania indywidualnego. Jednak nawet usprawiedliwiona nieobecność nie stanowi w świetle obowiązujących przepisów przyczyny zaprzestania takiego nauczania. Jednocześnie należy podkreślić, że obecność ucznia na zajęciach nie jest wyłącznie kwestią organizacyjną, ale stanowi istotny element procesu wychowawczego, a także ma wpływ na ocenianie i klasyfikowanie uczniów.

W jaki sposób włączać ucznia w życie szkoły – przykłady z praktyki szkolnej

Okoliczności związane z chorobą, złe samopoczucie, przyjmowanie leków, a często również poważne dolegliwości bólowe i ograniczenia w dotychczasowym funkcjonowaniu, mogą być dla ucznia źródłem wielu trudnych przeżyć. Skutki niektórych schorzeń mogą być trudne do zaakceptowania i stanowić przyczynę trudności emocjonalnych, spadku motywacji do nauki, rozdrażnienia, apatii itp. Odizolowanie od rówieśników i wyłączenie

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

z aktywności z powodu stanu zdrowia dodatkowo może wpływać negatywnie na funkcjonowanie ucznia. Dlatego też, o ile to możliwe i stan zdrowia dziecka pozwala mu na powrót lub kontynuowanie dotychczasowej aktywności, należy zapewnić mu taką możliwość; dając szansę na wyjście z roli pacjenta i zaspokojenie wielu ważnych potrzeb (akceptacji, uznania, zrozumienia, sprawstwa), możliwość rozwijania zainteresowań, osiągania sukcesów i budowania pozytywnej samooceny.

Poza możliwością uzyskiwania dobrych wyników w nauce taką funkcję mogą pełnić kontakty z rówieśnikami, współpraca w grupie, możliwość nawiązywania koleżeńskich relacji czy podtrzymywania przyjaźni. Satysfakcjonujące kontakty interpersonalne i pozytywne wsparcie społeczne stanowią ważny fundament dla budowania poczucia własnej wartości, szczególnie w okresie choroby. W tym kontekście nie do przecenienia jest zapewnienie możliwości udziału uczniów objętych nauczaniem indywidualnym w różnych formach życia szkoły, o ile pozwala na to stan zdrowia ucznia oraz możliwości organizacyjne szkoły, z uwzględnieniem zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania.

Formy udziału ucznia w zajęciach

Poza uczestnictwem w zajęciach nauczania indywidualnego udział ucznia w życiu szkoły może być realizowany w formie:

- uroczystości i imprez szkolnych, klasowych,
- zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia,
- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
- zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zajęć rewalidacyjnych w przypadku uczniów z niepełnosprawnością,
- udziału w wybranych zajęciach z klasą.

Udział ucznia w życiu szkoły może być realizowany poprzez uczestniczenie w zajęciach edukacyjnych prowadzonych z całą

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

klasą/oddziałem, jeśli w orzeczeniu wskazano taką możliwość. Względy merytoryczne związane z ograniczeniem wymiaru godzin mogą ukierunkowywać myślenie o włączaniu w zajęcia z klasą na tzw. wiodących przedmiotach. Warto jednak wziąć pod uwagę rolę takich przedmiotów jak plastyka, muzyka czy zajęcia wychowania fizycznego. Dla dziecka chorego mogą one mieć znaczące walory terapeutyczne.

Udział ucznia w wymienionych formach zajęć może się odbywać wyłącznie poza tygodniowym wymiarem godzin zajęć indywidualnego nauczania. Planując formy uczestnictwa dziecka w życiu szkoły, dyrektor musi uwzględnić zalecenia zawarte w orzeczeniu, także dotyczące form pomocy, oraz aktualny stan zdrowia ucznia. Istotne są przy tym możliwości organizacyjne szkoły pozwalające np. na odpowiednią korelację zajęć prowadzonych indywidualnie z uczniem z planem pracy klasy czy nauczycieli i specjalistów.

**Udział
w dodatkowych
zajęciach**

Należy przy tym podkreślić, że w nauczaniu indywidualnym realizuje się obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowego planu nauczania, dostosowane do potrzeb i możliwości ucznia, w bezpośrednim, indywidualnym kontakcie z uczniem. Dotyczy to zajęć, których liczbę wyznacza dyrektor, ustalając tygodniowy wymiar godzin nauczania indywidualnego.

Możliwe jest również prowadzenie indywidualnie określonych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, ale te zajęcia, podobnie jak udział w zajęciach edukacyjnych z klasą, mogą być realizowane wyłącznie poza tygodniowym wymiarem godzin nauczania indywidualnego. Każdorazowo szczegółowe wskazania do organizacji zajęć nauczania indywidualnego oraz możliwy zakres włączania ucznia będą uzależnione od indywidualnej sytuacji konkretnego dziecka i jego stanu zdrowia. Inna będzie organizacja nauczania ucznia, którego np.:

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

- stan zdrowia uniemożliwia uczęszczanie do szkoły – będzie on miał wszystkie zajęcia w indywidualnym kontakcie z nauczycielami (np. w domu lub innym miejscu pobytu) – zarówno wynikające z tygodniowego wymiaru godzin nauczania indywidualnego, jak też zajęcia realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, zgodnie z zaleceniami w orzeczeniu może realizować zajęcia nauczania indywidualnego w odrębnym pomieszczeniu w szkole w ustalonym wymiarze, może brać ponadto udział w wybranych zajęciach edukacyjnych z rówieśnikami (w zależności od możliwości psychofizycznych) oraz w innych formach życia szkoły i klasy (np. wyjścia do kina, uroczystości szkolne, klasowe); poza wymiarem godzin nauczania indywidualnego może uczestniczyć w indywidualnych lub grupowych zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych zaleconych przez poradnię w orzeczeniu,
- w wyniku leczenia farmakologicznego stan zdrowia uległ poprawie po okresie nauczania w odrębnym pomieszczeniu w szkole i zgodnie z zaleceniem w orzeczeniu możliwe będzie podjęcie próby włączania ucznia w życie klasy i szkoły. Udział w tych formach nie jest obligatoryjny i uzależniony będzie od możliwości psychofizycznych ucznia oraz deklarowanej chęci udziału w tych formach. Warto, by w tym zakresie dyrektor podejmował ustalenia wspólnie z rodzicami, a najlepiej po konsultacji z lekarzem (patrz: tabela z przykładami).

Stanowisko MEN

W odniesieniu do zakresu włączania uczniów objętych indywidualnym nauczaniem stanowisko wyraziło Ministerstwo Edukacji Narodowej (stanowisko MEN z 21 listopada 2014 r. dostępne na stronie www.men.gov.pl), zgodnie z którym: „Dzieci i młodzież objęte (ze względu na stan zdrowia znacznie utrudniający uczęszczanie do przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego lub szkoły) indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

nauczaniem mogą brać udział zarówno w zajęciach zorganizowanych indywidualnie z nauczycielem, jak i w różnych zajęciach (w tym także edukacyjnych) organizowanych dla oddziału czy grupy uczniów zdrowych. Warunkiem jest wskazanie takiej możliwości w orzeczeniu wydanym przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną (na podstawie zaświadczenia lekarza)”.

Tabela. 7 przykładów dotyczących organizacji nauczania indywidualnego

Lp.	Przykład/pytanie	Wyjaśnienie
1.	W zaleceniach w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego wskazano możliwość udziału w zajęciach z oddziałem – plastyka, informatyka, zajęcia wychowania fizycznego. Czy można zrezygnować z realizacji tych przedmiotów w ramach nauczania indywidualnego?	Przepisy nie przewidują możliwości rezygnacji z realizacji określonego przedmiotu, przewiduje się jedynie ewentualność odstąpienia od realizacji niektórych treści nauczania (na wniosek nauczyciela, zawierający uzasadnienie). Udział ucznia w zajęciach edukacyjnych z klasą nie może być traktowany jako nauczanie indywidualne, jest to bowiem forma udziału w życiu szkoły, możliwa do realizacji poza godzinami nauczania indywidualnego, które są realizowane w bezpośrednim, indywidualnym kontakcie ucznia z nauczycielem. Co istotne, w nauczaniu indywidualnym realizuje się obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowego planu nauczania. Z uwagi na mniejszą liczbę godzin w nauczaniu indywidualnym oraz ograniczenie liczby nauczycieli pracujących z uczniem, w realizacji zajęć, oprócz możliwości odstąpienia od realizacji niektórych treści nauczania, wskazane jest łączenie treści różnych przedmiotów (humanistycznych, matematyczno-przyrodniczych, artystycznych) tak, aby zapewnić uczniowi realizację podstawy programowej z przedmiotów objętych planem nauczania na poziomie pozwalającym na kontynuowanie nauki w normalnym trybie po zakończeniu nauczania indywidualnego. Udział w wybranych zajęciach z klasą daje taką możliwość, w tym również będzie sprzyjał integracji z zespołem klasowym, a także może mieć istotne uzasadnienie z perspektywy terapeutycznego wymiaru udziału w zajęciach. Warto, by nauczyciel zajęć, podczas których uczeń jest włączany do klasy, miał na uwadze ten cel w podejmowanych działaniach.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Lp.	Przykład/pytanie	Wyjaśnienie
2.	Czy nauczycielowi można przydzielić godziny ponadwymiarowe w związku z koniecznością realizacji nauczania indywidualnego?	Przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. W szczególnych wypadkach, podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania, nauczyciel może być obowiązany do odpłatnej pracy w godzinach ponadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością. Liczba godzin ponadwymiarowych nie może przekroczyć 1/4 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin ponadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w wymiarze nieprzekraczającym 1/2 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Realizacja zajęć indywidualnego nauczania podyktowana jest koniecznością realizacji programu nauczania dla danego ucznia, zatem w takim przypadku nauczycielowi można przydzielić godziny zajęć indywidualnego nauczania jako godziny ponadwymiarowe, o ile nauczyciel posiada kwalifikacje do ich prowadzenia.
3.	Czy dyrektor szkoły może odmówić udziału dziecka objętego nauczaniem indywidualnym w wycieczce szkolnej? Czy rodzice powinni przedstawić zaświadczenie lekarskie o możliwości udziału w takiej wycieczce?	Dyrektor jest obowiązany zapewnić (w miarę posiadanych możliwości) różne formy uczestniczenia dziecka lub ucznia w życiu szkoły. W szczególności dotyczy to udziału w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, uroczystościach i imprezach szkolnych. Jedynym kryterium odmowy udziału dziecka w wycieczce mogą być zatem tylko względy organizacyjne. Należy pamiętać, że organizację i program wycieczek oraz imprez dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej, stopnia przygotowania i umiejętności specjalistycznych. Dyrektor, aby nie narazić się na zarzut dyskryminacji, musiałby więc bezspornie dowieść, że nie ma możliwości organizacyjnych, by zapewnić udział dziecka w wycieczce, co w praktyce jest trudne do wykazania. Dyrektor nie ma przy tym podstaw prawnych, by oczekiwać od rodziców przedstawienia zaświadczenia

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Lp.	Przykład/pytanie	Wyjaśnienie
		<p>lekarskiego o możliwości udziału ucznia w wycieczce. Warunkiem udziału uczniów niepełnoletnich w wycieczkach, z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych, i imprezach wymaga jedynie zgody ich przedstawicieli ustawowych. Natomiast wraz z podpisaniem takiej zgody rodzice powinni poinformować nauczyciela/opiekuna wycieczki/kierownika wycieczki o ewentualnych przeciwwskazaniach wynikających ze stanu zdrowia dziecka, które mogą mieć miejsce podczas realizacji programu tej wycieczki, z którym powinni być zapoznani. O tym, w jakiej formie rodzice informują nauczycieli/opiekunów, np.: o chorobie lokomocyjnej dziecka i innych dolegliwościach, czy wręcz o zagrożeniach związanych ze stanem zdrowia dziecka – decyduje dyrektor szkoły. Jako poinformowanie uznać można np.: potwierdzenie, że stan zdrowia dziecka umożliwia mu udział w wycieczce szkolnej o przewidzianym programie i podpisanie zgody na udział w takiej wycieczce. Dyrektor powinien więc podjąć stosowne działania w celu zapewnienia właściwej opieki i bezpieczeństwa wszystkim uczestnikom wycieczki, jeżeli rodzice oświadczą, że nie ma przeciwwskazań zdrowotnych, by uczeń w niej uczestniczył.</p>
4.	<p>Czy dyrektor może zwolnić ucznia objętego nauczaniem indywidualnym z realizacji zajęć wychowania fizycznego? Czy jeśli uczeń realizuje zajęcia wf z klasą, to można ich nie realizować w ramach godzin nauczania indywidualnego?</p>	<p>W nauczaniu indywidualnym realizowane są obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowego planu nauczania danego typu i rodzaju szkoły. Oznacza to, że w bezpośrednim, indywidualnym kontakcie z uczniem mają być prowadzone wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne w wymiarze ustalonym przez dyrektora w porozumieniu z organem prowadzącym. W związku z tym, w ramach ustalonego tygodniowego wymiaru zajęć indywidualnego nauczania uczeń powinien realizować również zajęcia wychowania fizycznego, z uwzględnieniem proporcjonalnego dostosowania treści nauczania do liczby godzin, możliwości psychofizycznych ucznia, możliwości realizacji podstawy programowej. Uczeń może też w ramach włączania uczestniczyć w tych zajęciach z klasą.</p>

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Lp.	Przykład/pytanie	Wyjaśnienie
		<p>Udział w nich ma na celu integrację ze środowiskiem i zapewnienie im pełnego osobowego rozwoju, a nie realizację treści nauczania. Jeśli więc z orzeczenia wynika możliwość udziału w określonych zajęciach z klasą, to nie oznacza rezygnacji z realizacji tych przedmiotów w indywidualnym kontakcie z nauczycielem w ramach ustalonych godzin nauczania indywidualnego. Przedmioty wskazane jako realizowane z grupą powinny być realizowane poza godzinami zajęć nauczania indywidualnego. Za zgodą lekarza uczniowie objęci nauczaniem indywidualnym mogą uczestniczyć w życiu szkoły, w tym w zajęciach rozwijających ich zainteresowania i uzdolnienia, w uroczystościach i imprezach szkolnych. Mogą także uczestniczyć w innych zajęciach np. w wybranych zajęciach edukacyjnych, jeżeli wynika to z ich indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych. Organizowane jest to jednak poza tygodniowym wymiarem godzin nauczania indywidualnego dla ucznia i nie zwalnia z obowiązku realizowania wszystkich obowiązkowych zajęć w ramach nauczania indywidualnego, o ile uczeń nie został z nich zwolniony na podstawie przepisów dopuszczających możliwość takiego zwolnienia. W sytuacji, gdy w orzeczeniu nie wskazano konkretnych zajęć, w jakich uczeń może uczestniczyć z całą klasą, decyzja w tej sprawie będzie należała do dyrektora i w praktyce będzie uzależniona od możliwości organizacyjnych szkoły, w tym od możliwości skorelowania zajęć indywidualnego nauczania z planem zajęć klasy. Natomiast stan zdrowia ucznia może uzasadniać zwolnienie z zajęć wychowania fizycznego. Taka możliwość wynika z przepisów rozporządzenia w sprawie klasyfikowania i promowania.</p>
5.	<p>Uczeń przebywa w szpitalu – czy dyrektor powinien zorganizować dla niego nauczanie indywidualne?</p>	<p>Zasada realizacji zajęć w miejscu pobytu dziecka, którym potencjalnie byłby szpital, w którym nie zorganizowano szkoły, wskazuje, że jedynym rozwiązaniem prawnym w takim przypadku jest zorganizowanie przez szkołę, do której uczeń uczęszcza, nauczania indywidualnego na podstawie stosownego orzeczenia. Zgodnie z przepisami</p>

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Lp.	Przykład/pytanie	Wyjaśnienie
		<p>zajęcia indywidualnego nauczania prowadzi się w miejscu pobytu ucznia. Zatem uczeń, który w trakcie indywidualnego nauczania przebywa w szpitalu, powinien realizować obowiązek szkolny w szkole lub oddziale zorganizowanym w podmiocie leczniczym. Dyrektor szkoły specjalnej zorganizowanej w podmiocie leczniczym powinien przesłać dyrektorowi szkoły, do której uczeń wraca, pisemną informację o ocenach bieżących uzyskanych przez ucznia w czasie pobytu w szkole specjalnej, a także informację o jego zachowaniu, jeżeli uczeń w tym okresie nie był klasyfikowany. Jednak w praktyce może zdarzyć się tak, że uczeń trafi do szpitala, w którym nie zorganizowano szkoły specjalnej. Przepisy nie określają zamkniętego katalogu miejsc organizacji zajęć nauczania indywidualnego, a wymienione w rozporządzeniu potencjalne miejsca ich organizacji poprzedzone są sformułowaniem „w szczególności”, co nie wyklucza możliwości prowadzenia zajęć z uczniem również w innych, niewymienionych w przepisach miejscach, np. w szpitalu, pod warunkiem że nie zorganizowano tam szkoły specjalnej umożliwiającej dzieciom i młodzieży realizację obowiązku szkolnego i nauki. W związku z tym dyrektor – w uzgodnieniu z organem prowadzącym – powinien ustalić zakres, miejsce i czas prowadzenia zajęć indywidualnego nauczania dla tego ucznia, uzgadniając też ewentualne zmiany w planie finansowym związane z organizacją indywidualnego nauczania. Możliwym rozwiązaniem jest również powierzenie prowadzenia zajęć nauczycielowi lub nauczycielom zatrudnionym w innej szkole, co jest dopuszczalne w uzasadnionych przypadkach, np. znaczna odległość miejsca pobytu ucznia od szkoły, do której uczęszcza, lub brak nauczycieli z odpowiednimi kwalifikacjami do prowadzenia zajęć z uczniem.</p>
6.	Uczeń realizuje nauczanie	W aktualnym stanie prawnym nie ma możliwości prowadzenia zajęć edukacyjnych w formie kształcenia na

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Lp.	Przykład/pytanie	Wyjaśnienie
	indywidualne w domu. Czy jest możliwe, aby zajęcia nauczania indywidualnego odbywały się przez internet?	odległość. Zasada ta dotyczy również prowadzenia zajęć indywidualnego nauczania z wykorzystaniem internetu, gdyż zajęcia te prowadzi się w miejscu pobytu ucznia, w indywidualnym i bezpośrednim kontakcie z uczniem. Planowane wprowadzenie powszechnej możliwości prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość nie weszło w życie i aktualnie tylko kształcenie ustawiczne może być prowadzone w tej formie. Korzystanie z multimediów, komunikatorów i technik komputerowych może stanowić uzupełnienie tradycyjnej formy nauczania.
7.	Czy w przypadku nauczania indywidualnego konieczne jest organizowanie nauki religii?	Naukę religii, podobnie jak etyki, organizuje się na życzenie rodziców – nie są to zajęcia obowiązkowe, które muszą być realizowane w ramach zajęć nauczania indywidualnego. Przepisy nie precyzują, w jakich zajęciach uczeń ma/może uczestniczyć poza godzinami nauczania indywidualnego. Decyzja w tym względzie uzależniona będzie od treści orzeczenia i stanu zdrowia ucznia, a także możliwości organizacyjnych szkoły i rozstrzygnięcia dyrektora, który odpowiada za organizację nauczania indywidualnego. Możliwość ewentualnego uczestniczenia w zajęciach religii powinna wynikać z orzeczenia i z określonego stanu zdrowia ucznia. Zgodnie z § 10 rozporządzenia w sprawie indywidualnego nauczania, dzieciom i młodzieży objętym indywidualnym nauczaniem, których stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, w celu ich integracji ze środowiskiem i zapewnienia im pełnego osobowego rozwoju, dyrektor, w miarę posiadanych możliwości, uwzględniając zalecenia zawarte w orzeczeniu oraz aktualny stan zdrowia, organizuje różne formy uczestniczenia w życiu szkoły, w szczególności umożliwia udział w zajęciach pozalekcyjnych, uroczystościach i imprezach szkolnych. W ramach tego uczeń może np. brać udział w zajęciach religii z klasą (jeśli pozwala na to jego stan zdrowia).

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Kto w szkole może podawać leki uczniom

Uczniowie, którzy z uwagi na stan zdrowia wymagają nauczania indywidualnego mogą także wymagać specjalistycznej opieki, a często także podawania leków. Zazwyczaj leki podają rodzice, jednak zdarza się, że może wystąpić konieczność ich podania w czasie pobytu dziecka w szkole. Zgodnie z prawem podawanie środków farmakologicznych należy do zadań pielęgniarki (na pisemne zlecenie lekarza).

Jednocześnie do obowiązków dyrektora należy zapewnienie bezpiecznych warunków pobytu uczniów w szkole, musi on zatem podjąć takie działania organizacyjne, które uwzględnią udzielanie pomocy dziecku choremu w niezbędnym z punktu widzenia jego potrzeb zakresie. Dotyczy to m.in. działań obejmujących zatrudnienie odpowiednio przygotowanego personelu, określenia zakresu czynności pracowników szkoły oraz przeszkolenia pracowników w związku z ewentualną potrzebą udzielenia dziecku odpowiedniej pomocy, w tym podania leku. Realizując zadania statutowe, szkoła powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Nie ma przy tym regulacji prawnych wskazujących, by świadczenia zdrowotne były udzielane przez pracowników szkoły. Dyrektor powinien więc nawiązać współpracę z pielęgniarką, która udzielać będzie świadczeń zdrowotnych na rzecz uczniów uczęszczających do danej szkoły.

Świadczenia zdrowotne

Świadczenia pielęgniarki lub higienistki szkolnej udzielane w środowisku nauczania i wychowania obejmują profilaktyczną opiekę zdrowotną oraz m.in.:

- czynne poradnictwo dla uczniów z problemami zdrowotnymi,
- sprawowanie opieki nad uczniami z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnością, w tym realizacja

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

świadczeń pielęgniarskich oraz wyłącznie na podstawie zlecenia lekarskiego i w porozumieniu z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej, na którego liście świadczeniobiorców znajduje się uczeń, zabiegów i procedur leczniczych koniecznych do wykonania u ucznia w trakcie pobytu w szkole,

- udzielanie pomocy przedlekarskiej w przypadku nagłych zachorowań, urazów i zatruć,
- doradztwo dla dyrektora szkoły w sprawie warunków bezpieczeństwa uczniów, organizacji posiłków i warunków sanitarnych w szkole.

Zlecenie lekarskie

W kontekście tych uregulowań to pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania jest uprawniona do podawania leków uczniom chorym. Należy przy tym podkreślić, że realizacja świadczeń pielęgniarskich wobec uczniów jest możliwa wyłącznie na podstawie zlecenia lekarskiego i w porozumieniu z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej, na którego liście znajduje się uczeń.

Pielęgniarki zazwyczaj sprawują opiekę nad uczniami w kilku szkołach i harmonogram ich pracy sprawia, że realizacja świadczeń w konkretnej szkole odbywa się w określonych dniach i godzinach. Pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania czy higienistka, nie są też zatrudniane w szkole, a jedynie na jej terenie realizują świadczenia profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami. W praktyce nie są więc stale obecne w szkole – zazwyczaj raz lub kilka razy w tygodniu.

Umowa z rodzicami

W związku z tym to nauczyciele najczęściej stają przed koniecznością udzielania dzieciom pomocy, w tym również ewentualnego podania leku. Nie ma jednak przepisów obligujących ich do tego, nawet na podstawie zlecenia lekarskiego. W każdym przypadku nauczyciel musi wyrazić zgodę na takie działanie w ramach zawartej z rodzicami ucznia umowy.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Wobec braku rozwiązań prawnych związanych z podawaniem leków uczniom Ministerstwo Zdrowia, w porozumieniu z resortem edukacji, zajęło stanowisko w sprawie możliwości podawania leków przez nauczycieli w szkole, zawierające wskazania do działania szkoły w kontekście zasad podania leków uczniom z przewlekłą chorobą. Wypracowane stanowisko nie nakłada na nauczycieli obowiązku podawania leków, a jedynie wskazuje na taką możliwość, uwzględniając konieczność odpowiedniego przygotowania w tym zakresie (dostępne pod adresem <http://www.mz.gov.pl/zdrowie-i-profilaktyka/zdrowie-matki-i-dziecka/zdrowie-ucznia/uczen-przewlekle-chory-w-szkole/-stanowisko-w-sprawie-mozliwosci-podawania-lekow-dzieciom-przez-nauczycieli-w-szkole-i-przedszkolu>).

**Stanowisko
Ministerstwa
Zdrowia**

Jakie informacje muszą przekazać szkole rodzice

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje rodziców do przekazania dyrektorowi szkoły uznanych przez nich za istotne danych o stanie zdrowia dziecka, stosowanej diecie i rozwoju psychofizycznym, w celu zapewnienia mu odpowiedniej opieki, odżywiania oraz metod opiekuńczo-wychowawczych. Jeśli uczeń objęty nauczaniem indywidualnym wymaga podawania leków, jego rodzice powinni poinformować dyrektora o tym:

- na jaką chorobę dziecko cierpi,
- jakie leki zażywa na zlecenie lekarza, z podaniem nazwy leku i sposobem dawkowania.

Ponadto rodzice powinni:

- złożyć pisemne upoważnienia dla nauczyciela (lub innej osoby upoważnionej przez dyrektora szkoły) do podawania leku, np. drogą wziewną dziecku choremu na astmę/ kontroli poziomu cukru u dziecka chorego na cukrzycę,
- podać prawidłowy i aktualny numer telefonu, w przypadku, gdy niezbędne jest np. wezwanie karetki pogotowia.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Zapisy w statucie

Dyrektor powinien wziąć pod uwagę, że zobowiązany jest poinformować, jakie są prawa i obowiązki rodziców, jak również dziecka chorego. Uregulowania w tym zakresie powinny być zawarte w statucie szkoły, w którym m.in. należy określić sposób wykonywania zadań szkoły, z uwzględnieniem optymalnych warunków rozwoju ucznia, zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia oraz określić warunki pobytu w szkole zapewniające uczniom bezpieczeństwo.

Ważną kwestią jest uwzględnienie w zapisach statutowych organizacji i form współdziałania szkoły z rodzicami (prawnymi opiekunami) w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki, a także praw ucznia, w tym uczniów oraz tryb składania skarg w przypadku ewentualnego naruszenia tych praw.

W ramach sprawowanego nadzoru, dyrektor monitoruje realizację zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa dzieciom, w tym w zakresie ochrony zdrowia, oraz podejmuje starania w celu zorganizowania w szkole profilaktycznej opieki zdrowotnej. Obowiązkiem dyrektora jest również opracowanie procedur sprawowania opieki nad dzieckiem przewlekle chorym oraz kontraktu dotyczącego podawania dziecku leków. W statucie szkoły powinny być określone m.in. formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych potrzebna jest pomoc i wsparcie.

Pomoc dla rodziców

Warto także pamiętać, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna organizowana w szkole powinna być udzielana również rodzicom i nauczycielom. Zmaganie się rodziny z problemem choroby dziecka może wymagać dodatkowego zaangażowania ze strony nauczycieli, ale też wsparcia nauczycieli w realizacji ich zadań związanych z kształceniem ucznia i współpracą z rodzicami – warto, by byli dobrze przygotowani do tego zadania.

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

W praktyce może się również zdarzyć tak, że stan zdrowia dziecka wymaga niespodziewanej, szybkiej interwencji lekarskiej. W sytuacjach nagłych obowiązkiem dyrektora szkoły, jak też wszystkich pracowników placówki, jest podjęcie działań pomocy przedmedycznej i wezwania karetki pogotowia ratunkowego. Obowiązkowo należy w takiej sytuacji powiadomić rodziców/opiekunów prawnych chorego dziecka. Jak najszybsze wezwanie fachowej pomocy medycznej jest jedną z zasad udzielania pierwszej pomocy. Natomiast zgodnie z obowiązującymi standardami, udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej nie obejmuje podawania leków.

**Interwencja
lekarska**

Przepisy zobowiązują przy tym dyrektora szkoły, jako pracodawcę, do zapewnienia środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach. Działania te powinny być dostosowane do rodzaju i zakresu prowadzonej działalności, liczby zatrudnionych pracowników i innych osób przebywających na terenie zakładu pracy oraz rodzaju i poziomu występujących zagrożeń. Liczba pracowników, wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy, ich szkolenie oraz wyposażenie powinny uwzględniać rodzaj i poziom występujących zagrożeń.

Ministerstwo Edukacji Narodowej zajęło stanowisko dotyczące zapewnienia opieki dzieciom przewlekle chorym w szkole/placówce (znak: DZSE.WSPE.523.565.2014, dostępne na stronach internetowych kuratoriów oświaty). Dokument zawiera wiele przydatnych informacji porządkujących zakres odpowiedzialności i uprawnień związanych z zapewnieniem uczniom z przewlekłymi chorobami odpowiedniej jakości opieki i nauczania. Warto również pamiętać o serii publikacji MEN „One są wśród nas” dotyczącej organizacji kształcenia i zasad postępowania wobec uczniów z różnorodnymi schorzeniami (dostępne m.in. w Bibliotece Cyfrowej Ośrodka Rozwoju Edukacji <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/collectiondescription?dirids=20>).

Organizacja nauczania indywidualnego – najważniejsze zadania dyrektora

Podsumowanie

Każdorazowo wskazania do organizacji zajęć nauczania indywidualnego, określone w orzeczeniu, będą uzależnione od sytuacji konkretnego dziecka i jego stanu zdrowia, możliwości organizacyjnych szkoły, ale także niejednokrotnie od oczekiwań rodziców. Decyzja o tym, czy nauka powinna odbywać się w domu czy w szkole zależy przede wszystkim od dysfunkcji i ograniczeń ucznia, ale również od możliwości organizacyjnych szkoły. Tym samym od dyrektora, który odpowiada za organizację nauczania indywidualnego i podejmuje decyzje w tej sprawie, będzie zależała jakość kształcenia uczniów, którzy ze względu na stan zdrowia wymagają kształcenia w tej formie.

Dla wielu uczniów uczęszczanie do szkoły, nawet w ograniczonym zakresie, stwarza możliwość integracji z rówieśnikami, podtrzymywania kontaktów koleżeńskich, a także mobilizuje do tego, aby dzięki nauce podczas indywidualnych zajęć nie odstawać od grupy rówieśniczej. Istnieją jednak takie przypadki, gdy próby organizowania zajęć w szkole zupełnie się nie powiodły, a wręcz pogłębiły dysfunkcję, np. w przypadku ucznia z fobią szkolną.

Podstawa prawna:

- ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 ze zm.),
- ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 575),
- rozporządzenie ministra edukacji narodowej z 28 sierpnia 2014 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (tekst jedn.: Dz.U. poz. 1157),
- rozporządzenie ministra edukacji narodowej z 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. poz. 1113).

Kierownik grupy wydawniczej: **Julita Lewandowska-Tomasiuk**

Wydawca: **Paulina Krzyżanowska**

Redaktor: **Monika Fidler**

ISBN 978-83-269-5643-0

Copyright © by Wiedza i Praktyka sp. z o.o.
Warszawa 2016

Skład i łamanie:

Raster studio

Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

ul Łotewska 9a, 03-918 Warszawa

tel. 22 518 29 29, faks 22 617 60 10

Niniejszy e-book chroniony jest prawem autorskim.

Przedruk materiałów bez zgody wydawcy jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem się na źródło. Zaproponowane w niniejszym poradniku wskazówki, porady i interpretacje dotyczą sytuacji typowych. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji. Publikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym redakcja nie może ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w poradniku wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przypadków.

ISBN 978-83-269-5643-0

1BA 58